

Національна академія наук України
Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г.М. Доброва
Міністерство освіти і науки України
Одеський національний політехнічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Матеріали XX міжнародної науково-
практичної конференції

Том I. Частина II

м. Одеса, Україна 7-11 вересня 2015 р

Київ-Одеса
2015

УДК 001.92+ 330.1

Рецензенти:

Богорош А.Т., д.т.н., проф.

Терехов В.І., д.е.н., проф.

Редакційна рада збірника: Малицький Б.А., д. е. н., проф., заслужений діяч науки і техніки України – Голова ради; Балан О.С., к.т.н., доц.; Бельтюков Є.А., д.е.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України; Буркинський Б.В., академік Національної Академії Наук України, д.е.н., проф.; Головатюк В.М., д. е. н., с.н.с.; Денисюк В.А., к. т. н., с.н.с.; Захарченко В.І. д.е.н., проф.; Капіца Ю.М., к. юр. н.; Кияк Б.Р., д. е. н.; Ковтуненко К.В., д.е.н., доц.; Кореняко Г.І., к. х.н.; Литвинко А.С., д.і.н., с.н.с.; Макаренко І.П., к. е. н.; Малих С.В., к.е.н., доц.; Нехорошева Л.М., д. е. н., проф.; Окландер М.А., д.е.н., проф.; Онопрієнко В.І., д. філос. н., проф.; Онопрієнко М.В., к. філос. н.; Попович О.С., д.е.н., с.н.с.; Сенченко В.В., к. т. н.; Слепокуров О.С.; Соколовська З.М., д. е. н., проф.; Соловійов В.П., д. е. н., проф.; Філіппова С.В., д. е. н., проф.; Харічков С.К., д. е. н., проф.; Храмов Ю.О. д. ф.-м. н., проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України.

Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки:

Матеріали XX міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 7 - 11 вересня 2015р. Том I. Частина II / Національна академія наук України, Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, Київ-Одеса: 2015. – 198 с.

Матеріали представлені науковими та науково-технічними організаціями, вищими навчальними закладами, інноваційними підприємствами та окремими авторами з України, Німеччини, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан.

У підготовці конференції брали участь: Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАНУ; Одеський національний політехнічний університет; Інноваційний центр НАНУ; Українська асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів; Всеукраїнська спілка вчених економістів; Рада з наукознавства Міжнародної асоціації академії наук; Європейська економічна палата; Інститут експертизи та управління власністю; Інститут еволюційної економіки.

Матеріали подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори.

ISBN 978-617-648-085-3

- © Національна академія наук України, 2015
- © Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, 2015
- © Одеський національний політехнічний університет, 2015

сильно змінитися, очевидно очікується зміна організаційного та функціонального наповнення його складників. Особливий внесок в інтеграційну діяльність з метою здійснення і просування інновацій очікується від університетів. Можливою зміною відносно взаємодії складників буде тісніше залучення державних органів та партнерських організацій, як на макро-, так і мезо- рівнях.

S.Slava

PRECONDITIONS AND TARGET CONCEPT OF FUNCTIONALITY OF KNOWLEDGE TRIANGLE IN UKRAINE: THE ROLE OF UNIVERSITIES

The study analyzes the latest integration trends in promoting the innovations. It was revealed that the basic scheme of the knowledge triangle in Ukraine in 5-6 years will not be much changed; change is obviously expected in organizational and functional content of its components. A special contribution to the integration activities for the implementation and promotion of innovation is expected from universities. Possible changes regarding the interaction of the components will be closer involvement of public authorities and partner organizations, both at macro and meso levels.

Слава С. С.

ПРЕДПОСЫЛКИ И ЦЕЛЕВАЯ КОНЦЕПЦИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОСТИ ТРЕУГОЛЬНИКА ЗНАНИЙ В УКРАИНЕ: РОЛЬ УНИВЕРСИТЕТОВ

В исследовании проведен анализ новейших интеграционных тенденций в продвижении инноваций. Выявлено, что принципиальная схема треугольника знаний в Украине через 5-6 лет не должна сильно измениться, очевидной будет изменение организационного и функционального наполнения его составляющих. Особый вклад в интеграционную деятельность с целью осуществления и продвижения инноваций ожидается от университетов. Возможным изменением относительно взаимодействия составляющих будет более тесное взаимодействие государственных органов и партнерских организаций, как на макро-, так и мезо уровнях.

svitlanasl@gmail.com

Смоквіна Г.А

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Одеський національний політехнічний університет

Витрати є однією з найважливіших економічних категорій, які безпосередньо впливають на фінансовий результат діяльності промислового підприємства машинобудівної галузі, тим самим, визначаючи фінансові результати та його подальший розвиток.

Методичні основи щодо складу, класифікації та розподілу загально виробничих витрат у бухгалтерському обліку в Україні регламентує П(С)БО 16 "Витрати", але, незважаючи на це, практичне його застосування свідчить про широке коло питань, які необхідно вирішувати працівникам бухгалтерії самостійно при веденні обліку [1].

Особливої актуальності набувають проблеми теоретичного характеру, що обумовлені відсутністю чіткої позиції вчених щодо місця загально виробничих витрат в собівартості та накладних витратах промислових підприємств. Це обумовлено тим, що в структурі собівартості продукції є витрати, які прямо відносяться на собівартість виробленого продукту чи наданих послуг, однак в сучасних умовах господарювання суттєво зростає питома вага витрат, що безпосередньо пов'язані з технологічним

процесом виробництва, але не можуть бути чітко ідентифіковані з окремим видом продукції. Їх правильний розподіл і віднесення до собівартості продукції за її видами є інструментом управління прибутковістю окремих видів продукції, а також однією з проблем управління витратами на підприємстві, зокрема в частині визначення методу калькулювання та бази розподілу загальноновиробничих витрат, які б достовірно відображали списання витрат на собівартість [2].

Теоретичні положення бухгалтерського обліку загальноновиробничих витрат на підприємствах різних галузей національної економіки стали об'єктом наукового дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Глен А. Велш, М.Г. Грецак, В.Г. Лебедев, С.В. Мочерний, П.В. Іванюта, М.В. Реслер, А.М. Турило, В.В. Кулішов, С.В. Мних.

Розглянемо поняття та місце загальноновиробничих витрат у науковій літературі, що дозволить обґрунтувати їх сутність та ідентифікувати їх особливості для цілей відображення в обліку табл.1.

В результаті аналізу різних поглядів науковців на трактування поняття «загальноновиробничі витрати» свідчить, що всі вони розкривають під різними кутами зору одне й те ж саме явище.

Таблиця 1– Поняття «загальноновиробничі витрати» в науковій літературі

Джерело	Поняття
Глен А. Велш [3]	Загальноновиробничі витрати – це витрати на організацію виробництва й управління роботою цехів та інших підрозділів основного і допоміжного виробництва
М.Г. Грецак [4]	Загальноновиробничі витрати, як складова частина виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), не мають безпосереднього зв'язку з технологічним процесом основних і допоміжних структурних підрозділів підприємства, а пов'язані лише з його організацією й обслуговуванням і створенням для підрозділів необхідних умов виробництва та здійснення управління
В.Г. Лебедев [5]	Загальноновиробничими є витрати, пов'язані з обслуговуванням основних і допоміжних цехів та управлінням ними
С.В. Мочерний [6]	Загальноновиробничі витрати – це непрямі витрати, які пов'язані з організацією виробництва і керівництвом цехами, бригадами, відділеннями та іншими структурними підрозділами підприємства
М.В. Реслер [7]	Загальноновиробничі витрати – це витрати, пов'язані з процесом виробництва, які не можна віднести до певних виробів економічно доцільним шляхом
А.М. Турило [8]	Загальноновиробничі витрати - це витрати на обслуговування роботи цехів основного і допоміжного виробництва та управління ними, а також витрат на організацію та координацію виробничого процесу в них
В.В. Кулішов [9]	Загальноновиробничими (накладними) є ті витрати, які не відносяться до основних витрат, обумовлених технологією виробництва; тих які формують технологічну вартість (собівартість) продукції (робіт, послуг): витрати на технологічні матеріали, робочу силу і на експлуатацію засобів праці. Це – всі інші витрати цехів, дільниць, які являються організаційно- управлінськими, додатковими, тобто виробничими накладними витратами. Це витрати підрозділів на організацію виробництва і управління виробничими процесами.
С.В. Мних[10]	Виробничі витрати на організацію виробництва і управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного і допоміжного виробництва, а також витрати на управління та експлуатацію машин та обладнання, інші витрати, пов'язані з процесом виробництва, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат називають загальноновиробничими витратами.

Узагальнюючи наведені думки, рекомендовано загальновиробничими вважати витрати цехів, дільниць, підрозділів на організацію та управління процесом виробництва, витрати на управління та експлуатацію машин та обладнання, будівель, які не можна віднести на конкретний об'єкт витрат.

Говорячи про загальновиробничі витрати як непрямі виробничі витрати, які, в свою чергу, є накладними витратами підприємства, розглянемо їх з позиції накладних витрат промислових підприємств машинобудування.

Накладні витрати – це витрати, які не пов'язані безпосередньо з технологічним процесом виготовлення продукції, а утворюються під впливом певних умов роботи по організації, управлінню та обслуговуванню виробництва [2]. Прикладом таких витрат є допоміжні матеріали, заробітна плата обслуговуючого персоналу, витрати на утримання і ремонт будівель, приміщень, устаткування, амортизація і страхування основних засобів, орендна плата, оплата комунальних послуг тощо.

В П(С)БО 16 “Витрати” не надається тлумачення накладних витрат, як власне, й поняттю загальновиробничих витрат, проте даним положенням передбачено склад таких витрат до яких належать витрати що надано на рис. 1.

Рисунок 1 – Класифікація накладних витрат з урахуванням положень П(С)БО 16 “Витрати”

Але згідно з П(С)БО 16 "Витрати" – загальновиробничі витрати включаються до собівартості виготовленої продукції, при чому лише в частині змінних загальновиробничих та постійних розподілених загальновиробничих витрат. Нерозподілені ж постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг). Проте представлений порядок визначення собівартості виготовленої продукції (робіт, послуг) є трудомістким, порівняно з порядком, визначеним Податковим кодексом України [1].

Згідно інструкції № 291 про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій – загальновиробничі витрати – це виробничі накладні витрати на організацію виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва [1].

Дослідження економіко-правової сутності загальновиробничих витрат як об'єкта бухгалтерського обліку дозволило визначити, що за сучасних умов господарювання сутність загальновиробничих витрат слід розглядати більш широко – як витрати, обумовлених функціями діяльності підприємства внаслідок споживання ними відповідних ресурсів, що підлягають розподілу для формування собівартості окремих видів продукції (робіт, послуг).

Проте, зазначене не дає можливість сформулювати теоретичні положення бухгалтерського обліку загальновиробничих витрат, в частині їх сутності та місця в системі витрат підприємства. Для вирішення даного питання необхідно також визначити місце загальновиробничих витрат в класифікації витрат підприємства, а також обґрунтувати напрями класифікації власне загальновиробничих витрат.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu16/>.
2. Іванюта О.В. Економічний аналіз стану загальновиробничих витрат великих промислових підприємств / О.В. Іванюта // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2014. – № 2(68). – С. 41-53.
3. Глен А. Основи фінансового обліку / Глен А., Деніел Г. Шор ; пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. – К.: Основи, 1997. – 943 с.
4. Грещак М.Г. Управління витратами: [Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. – КНЕУ, 2002. – 131 с.
5. Лебедев В.Г. Управление затратами на предприятии: учеб. пособ. / В.Г. Лебедев [и др.] / под ред. проф. Краюхина Г. А – СПб: Бизнес-пресса, 2004 – 256 с.
6. Мочерний С.В. Економічна теорія: [посібник для студентів вищих закладів освіти] / С.В. Мочерний – К.: Видав. Центр "Академія", 2005. – 640 с.
7. Реслер М.В. Облік витрат та доходів операційної діяльності: [монографія] / Реслер М.В. – Мукачево: Карпатська вежа, 2009. – 208 с.
8. Турило А.М. Управління витратами підприємства: навч. посібник / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 120 с.
9. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика: Навчальний посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2004. – 216 с.
10. Мних Є. В. Економічний аналіз : підруч. [для студентів вищих навчальних закладів] / Є. В. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

Таран Г.В.

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Одеський національний політехнічний університет

Корінні перетворення в економічному устрої викликали системну кризу, складовою частиною якої стала глибока технологічна та інноваційна криза, пов'язана зі зниженням інвестиційної активності, що не покриває моральний і фізичний знос виробничого парку машин, устаткування, технології і вичерпанням ефективності багатьох з них, а також руйнуванням науково-технічної сфери. Цьому сприяли нерозвиненість ринку науково-технічної продукції, неефективність системи управління нововведеннями, фінансово-інвестиційний дефіцит для технічного оновлення виробництва на інноваційних засадах.

Динамічно-поступальний розвиток економіки України, віднесений до вищих пріоритетів державної політики, обумовлює актуальність і необхідність рішення проблеми забезпечення ефективності інноваційних процесів в середньо- і довгостроковій перспективі і усунення асиметрії інноваційного розвитку економіки.

У світовій практиці склалися 3 моделі впровадження інновацій. Перша- «традиційна» модель, яка представлена в основному у таких країнах як: США, Великобританія, Німеччина, Франція. Це модель повного інноваційного циклу - від формування інноваційної ідеї до масового виробництва готового продукту. Як правило, модель включає усі компоненти структури інноваційної системи: фундаментальну і прикладну науку, дослідження і розробки, виробництво дослідного зразка і масове виробництво нової продукції, венчурне фінансування, організаційні зміни і відтворення кадрів. Друга модель інноваційного розвитку - «модель орієнтації на випуск високотехнологічної продукції», представлена в основному у країнах Східної Азії: Японією, Південною Кореєю, Китаєм. У цій моделі інноваційному циклі відсутній компонент фундаментальної науки. Дана інноваційна модель орієнтована на випуск високотехнологічної продукції, при цьому запозичуються і впроваджуються технології країн «Традиційній моделі». Третя модель інноваційного розвитку - «модель використання регіональних переваг», знайшла застосування в країнах, де сільське господарство грає значну роль в економіці, в країнах, що не відрізняються багатими запасами сировини, технології переробки або продажів якого могли б стати основою національної конкурентоспроможності. Як правило, інноваційна політика таких країн зосереджена на розвитку освіти в області економіки, менеджменту, соціології і психології, в навчанні кадрів для фінансової і банківської сфер, в розвитку легкої промисловості, індустрії і рекреації. Прикладами такої моделі інноваційного розвитку можна привести системи Таїланду, Туреччини, Португалії, Чилі і Йорданії.

У таблиці 1 наведено матрицю вибору моделей інноваційного розвитку з урахуванням типів економіки. Знаком «+++» позначена модель, абсолютно відповідна для певного типу економіки країни (регіону), знаком «++» позначена модель, яка могла б підійти для вибраного типу економіки, але за наявності деяких умов, знаком «+» позначена модель, яка могла б підійти, але вірогідність цього не велика[1].